

Beslut och föreskrifter för Åstöns Naturreservat

1.1 BESLUT

Med stöd av miljöbalkens 7 kapitel, 4§ förklarar Timrå kommun det område som utmärks på nedanstående karta, som naturreservat. Området är den samma som det tidigare reservatet som bildades år 2000, se bilaga 5.

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordar Timrå kommun med stöd av 5-6 och 30§§ i miljöbalkens 7:e kapitel samt 2-3 §§ i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken att i beslutet angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla.

I enlighet med 2§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ansvarar Timrå kommun för förvaltningen av reservatet.

Avgränsningen är densamma som i beslutet från år 2000

1.2 UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets benämning: Åstöns naturreservat

NVR-id: 2000483

Kommun: Timrå

Socken: Tynderö

Fastighet: Del av Åkerö 3:19

Markägare: Timrå kommun

Topografisk karta: 17 HNO/SO

Geokod: N6922321 E174230 (SWEREF 99)

Gräns: Skyltar med texten ”Naturreservat” ska finnas vid vägar, större stigar och vid båtangöringsplatser. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Area: 395 ha varav 231 ha land varav 120 ha produktiv skogsmark.

Naturtyper: Havsvikar, skär, havsstränder, barrskog, lövskog, myr, gölar, hållmarker, bergbranter, odlingsmarker och torra hedområden (f.d. skjutfält och övningsområden).

Naturvårdsförvaltare: Timrå kommun, kultur- och tekniknämnden.

Tillsyn och dispens från föreskrifter: Timrå kommun, miljö- och byggnadsnämnden.

1.3 SYFTET MED RESERVATET

Syftet är att tillgodose behovet av områden för friluftslivet, att skydda och bevara ett representativt skärgårdsområde samt vårda och bevara värdefulla marina och terrestra naturmiljöer. Naturområdet ska i huvudsak få utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer.

Syftet är också att utveckla ett för regionen värdefullt friluftsområde och att bevara och utveckla värdefulla kulturmiljöer kopplade till fiske, sjöfart och militär verksamhet.

1.4 GRUND FÖR BESLUTET

Området utgörs av ett stort kust- och skärgårdsområde som är föga exploaterat, har höga natur- och kulturvärden samt är viktigt för friluftslivet och besöksnäringen.

Det är ett för regionen värdefullt naturområde som är representativt för norrlandskusten. De marina värdena är höga, i synnerhet bältet av blåstång öster om reservatet, men även den variationsrika landshöjningsmiljön – grunda skyddade vikar med mjukbotten och rik undervattensvegetation och skyddade lekplatser för fisk. På fågelskären häckar rödlistade arter som roskarl och skrântärna. Skogarna har varit brukade under en lång tid och saknar i stort sett höga naturvärden men den senare tidens stormar har gjort att död ved tillförts vilket på sikt kommer att gynna den biologiska mångfalden. Mindre fickor av naturskogsartad skog med högt skyddsvärde finns på några ställen inom reservatet.

Åstön visar spår av mänsklig närvaro under lång tid. Rösen och kokgropar från forntid finns utspridda över området. Fiskeläget i Skeppshamn, militära och sjöfartshistoriska byggnader och lämningar gör området till ett kulturhistoriskt skyddsvärt område. Skeppshamns kapell från 1700-talet är ett byggnadsminne enligt kulturminneslagen. Åstön är populärt för friluftslivet med sin tillgänglighet, vackra vyer och varierande natur. Flertalet badstränder ligger inom området och Åkerövikens är en populär naturhamn för fritidsbåtar.

Kommunens bedömning

Timrå kommun bedömer att naturreservatet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens 3:e kapitel och de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalkens 2:a kapitel.

De viktigaste besöksmålen vid Skeppshamn, Åkerövikens och Lotstornet ska ha möjlighet att utvecklas ytterligare med olika typer av serviceanläggningar för besöksnäringen, t.ex. bryggor, toaletter, parkeringsplatser, sommarservering, färskvattenpåfyllning, etc.

De tre delområden där vi föreslår att anläggningar och byggnader för friluftsliv och besöksnäring ska få uppföras innebär ett upphävande av det tidigare reservatsbeslutet men det nya beslutet innebär fortfarande ett gott skydd mot annan exploatering. Föreskrifterna i det tidigare beslutet var onödigt hårda för att uppnå syftet med reservatet. Enligt miljöbalkens 7 kap, 5 och 30 § ska föreskrifterna vara så omfattande att syftet med skyddet nås, men utan ett vidare intrång än så. Där för bedömer kommunen att det finns synnerliga skäl i enlighet med miljöbalkens 7 kap 7 § för att upphäva det tidigare reservatsbeslutet från det tidigare beslutet 2000-12-11 med avseende på dessa delområden.

Strandskyddsbestämmelserna enligt 7:e kap i miljöbalken gäller fortfarande inom reservatet och för vattenverksamhet krävs särskilt tillstånd.

1.5 RIKSINTRESSEN OCH ÖVERSIKTSPLAN

Den södra stranden från reservatsgränsen i väster vid Koviken till Åstholmen är riksintresse för yrkesfiske. Hela reservatsområdet föreslogs av Timrå kommun bli ett riksintresse för friluftslivet vid en remissrunda 2014

1.6 INTRESSEPRÖVNING

Vid en intresseprövning enligt miljöbalkens 7 kap 25§ finns inga enskilda intressen som kan påverkas negativt av reservatsområdet. Några fiske- eller jakträtter finns ej inom området. De enskilda intressen i form av föreningar och företag som finns vid Skeppshamn har arrendekontrakt med kommunen och deras verksamhet regleras där.

1.7 RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

1. Uppföra byggnad eller annan anläggning på mark eller i vatten. Tillstånd från föreskrifterna kan sökas inom delområde 1 vid Skeppshamn, delområde 2 vid Åkeröviken och delområde 3 vid lotstornet enligt beslutskarta i bilaga 1.
2. På mark eller i vatten anordna upplag, utföra muddring, schaktning, grävning, borrhning, sprängning, dikning eller på annat sätt skada mark, botten och block. Tillstånd från föreskrifterna kan sökas inom delområde 1 vid Skeppshamn, delområde 2 vid Åkeröviken och delområde 3 vid lotstornet enligt beslutskarta i bilaga 1.
3. Dika, dikesrensa eller dämna. Tillstånd från föreskrifterna kan sökas.
4. Avverka, fälla eller skada växande eller döda träd och buskar eller utföra annan skogsvårdsåtgärd.
5. Upparbeta vindfällan och föra ut dessa ur reservatet förutom att oskadliggöra vindfällan nära välbesökta friluftsområden och stigar.
6. Använda och sprida gödselmedel, kalk eller kemiska och biologiska bekämpningsmedel.
7. Inplantera växt-, svamp- eller djurarter (inklusive fisk).
8. Anlägga eller bedriva akvakultur (ex. fiskodling) av djur eller växter.
9. Bedriva bottentrålning.
10. Släppa ut avloppsvatten från båtar, varmvatten, barlastvatten eller tankspolvatten.
11. Framföra motordrivet fordon annat än på de vägar som på beslutskarta 2 står markerade som bilväg (brun markering). Förbudet gäller ej båtar.
12. Upplåta området för militär verksamhet.
13. Bedriva jakt. Tillstånd kan sökas för ringmärkning eller fällfångst, exempelvis för fångst av mink, mårhund, bisam eller andra främmande arter samt skydds jakt på bäver och kanadagås.

B. Föreskrifter om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt att tåla intrång enligt 7 kap 6 § miljöbalken.

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

1. Utmärkning av reservatets gränser.
2. Uppsättning av informationstavlor.
3. Anläggning och underhåll av vägar och leder.
4. Uppförande och underhåll av parkeringsplatser, rastplatser, vindskydd och utsiktsplattform.
5. Bygga och underhålla sanitära inrättningar och badplatser.
6. Riva byggnader och anläggningar som inte längre används.
7. Utsiktsröjning av enstaka träd i anslutning till led, rastplats, utsiktsplats eller annan anläggning.
8. Frihuggning av enstaka naturvärdesträd.
9. Röjning och slåtter inom områden som betecknas som Gräsmarker i bilaga 3.
10. Ringbarkning, fällning, och uttag av barrträd för att gynna lövträd inom delområdena 17, 21, 22, 23 och 24 enligt bilagan 4.
11. Kontrollerade naturvårdsbränningar med därtill hörande åtgärder på Västerskatan inom delområdena 21, 22, 23 och 24 enligt bilaga 4.
12. Borttagande av för regionen främmande trädslag och andra främmande arter.
13. Framröjning av fornlämningar.
14. Undersökningar av mark, vatten, fornlämningar, vegetation och djurliv, inklusive insamling av förevisningsexemplar.
15. Uppsättning av holkar och skapande av boplatser för rovfåglar.
16. Användning av transportväg (blå markering) enligt bilaga 2 för transporter tillhörande reservatsskötseln

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

1. Bryta kvistar, fälla träd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar.
2. Gräva upp, samla in eller på annat sätt ta bort kärleväxter, fastsittande alger, mossor, lavar eller svampar, med undantag för plockning av marklevande mat- och färgsvampar och bär.
3. Fånga eller samla in insekter och andra djur.

4. Genom grävning, pålning, bultning eller på annat sätt skada mark, bottnar och block.
5. Elda annat än på för ändamålet iordninggjorda platser.
6. Uppsätta tavla, plakat, affisch eller göra inskrift.
7. Medföra okopplad hund eller annat lösgående djur.
8. Framföra motordrivet fordon annat än på de vägar som på beslutskarta 2 står markerade som bilväg (brun markering) samt på parkeringen vid Skeppshamn med tillhörande vändplan och andra anvisade parkeringsplatser. Förbudet gäller ej båt.
9. Släppa ut avloppsvatten, kylvatten, varmvatten, barlastvatten, tankspolvatten.
10. Utföra vetenskapliga undersökningar som innebär markering av provtytor eller annan åverkan inom reservatet utan kommunens tillstånd.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för Fortifikationsverket att oskadliggöra ammunition och inte heller för att förnya, underhålla och avyttra vägar, ledningar och andra anläggningar som rör totalförsvaret. Detta ska ske i samråd med kommunen.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för farledshållning och tillhörande framtida förbättringsåtgärder. Förbättringsåtgärder inom reservatet ska ske i samråd med kommunen.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och skötsel av befintliga byggnader och anläggningar. Dessa ska dock skötas och underhållas. I annat fall kan reservatsförvaltaren komma att riva och avlägsna ej underhållna byggnader och anläggningar.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att undersöka och visa upp sjöfartshistoriska lämningar, skeppsvrak och liknande.

Inom delområde 1 på beslutskarta i bilaga 1 kan kommunen ge tillstånd från föreskrifterna för anläggningar som syftar till att utveckla tillgängligheten och besökares möjlighet att uppleva naturreservatet. Sådant tillstånd ska inte ges som innebär att de utpekade natur- och kulturvärdena inom Skeppshamn störs nämnvärt. Tillkommande byggnader ska anpassas till den befintliga miljön och trädfällning ska i möjligaste mån begränsas.

Inom delområde 2 på beslutskarta i bilaga 1 kan kommunen ge tillstånd från föreskrifterna för anläggande av serviceanläggningar för bad- och båtgäster (t.ex. brygga, färskvattenanläggning, tömningsstation för toalettavfall, serveringslokal). Dyligt tillstånd får inte äventyra vattenkvaliteten i Åkeröviken.

Inom delområde 3 på beslutskarta i bilaga 1 kan kommunen ge tillstånd från föreskrifterna för anläggningar som syftar till att utveckla tillgängligheten och besökares möjlighet att uppleva naturreservatet. Sådant tillstånd ska inte ges som innebär att de utpekade natur- och kulturvärdena vid lotstornet störs mer än högst marginellt. Tillkommande byggnader ska anpassas till den befintliga miljön och trädfällning ska i möjligaste mån begränsas.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren eller den förvaltaren uppdrar åt att oskadliggöra riskträd och vindfällan nära välbesökta friluftsområden och stigar.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., ansvarar Timrå kommun för förvaltningen av reservatet. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som anges ovan under B och vars utförande beskrivs närmare i skötselplanen.

Föreskrifterna under C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte nyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

1.8 ÄRENDETS HISTORIA OCH BEREDNING

Området har varit privatägt och bebotts av fiskare och småbrukare. Under 1950-talet köptes området successivt upp av försvaret för att användas till militära övningar. Lv 5 i Sundsvall hade verksamhet på Åstön men den verksamheten lades ner 1985. De senaste åren var Fo 23 i Sollefteå hyresgäst och drev militär övningsverksamhet. Försvaret har också bedrivit visst skogsbruk. 1998 togs ett beslut att försvaret ska lägga ned skjutfältet och fortifikationsverket fick uppdraget att sälja området. Timrå kommun fick under 1998 ett erbjudande att köpa hela eller delar av området. Timrå kommun beslutade under 1999 att köpa den östra och yttre delen av Åstöns skjutfält. Under hösten 1999 ändrades erbjudandet från fortifikationsverket så att den yttre delen av område 3, d.v.s. Åstholmen ej var till försäljning. Den del av Åstöns skjutfält som köptes av Timrå kommun avstytades under år 2000 och fick fastighetsbeteckningen Åkerö 3:19.

Området har länge varit attraktivt för friluftslivet men den militära verksamheten innebar begränsningar i nyttjandet. Områdets värde för biologisk mångfald har uppmärksammats under 1990-talet då flera inventeringar gjorts och ett tiotal mindre områden har funnits utpekade i länsstyrelsens databas för naturvårdsobjekt. Representanter från naturvårdsverket och länsstyrelsen besökte Åstön i maj 1999 för att se på området. Efter samråd med länsstyrelsen och naturvårdsverket fann Timrå kommuns miljö- och byggkontor att den yttre delen, förutom Åstholmen, var en lämplig avgränsning för ett naturreservat. Timrå kommun fick statsbidrag från naturvårdsverket på 50% av köpesumman till inköp av marken. Timrå kommun tog beslut i kommunfullmäktige 2000-06-05 om köp av området som ska bli naturreservat och området har ägts av kommunen från och med 2000-07-01. För detaljer i samrådsprocessen vid bildandet av reservatet år 2000 hänvisas till det tidigare reservatsbeslutet, se bilaga 3. Kommunfullmäktige i Timrå beslutade 2000-12-11 att bilda Åstöns naturreservat med tillhörande skötselplan.

Åstöns naturreservat har sedan 2000 förvaltats och skötts av Timrå kommuns kultur- och teknikförvaltning samt av arbetsmarknadsenheten. Mark och byggnader vid Skeppshamns kapell och fiskarmuseum är utarrenderade till Skeppshamns kapellag och Åstöns fiskarmuseinämnd. Fiskarmuseinämnden bedriver korttidsuthyrning av stugorna vid Skeppshamn samt guidnings- och museiverksamhet. Åstödagen arrangeras årligen i området som ett samarbete mellan föreningarna. Övriga byggnader och markområden är

utarrenderade till Lotstornet AB som bedriver restaurangverksamhet, camping, uthyrning av förråd och uthyrning av stugor och rum. En förteckning över det nuvarande reservatets byggnader finns i en bilaga till skötselplanen.

Under 00-talet gjordes ett antal inventeringar av stränder, vikar, och hav runt Åstön och Åstholmen vilket uppmärksammade variation och naturvärden knutna till dessa som några av de finaste i länet och att vattenkvaliteten var god.

Inom ramen för ett LONA-projekt invigdes 2007 ett vindskydd för fågelskådare på Gammahöjden vid Skeppshamn. Under åren har också rovfågelbon byggts i grövre tallar, grillplatser och latriner har iordningsställts och en naturstig mellan Åkeröviken och Österskatan har anlagts.

Under stormarna Dagmar, 2011, och Ivar, 2013, fälldes stora mängder skog inom reservatet vilket bidrog till att mängden död ved, till många organismers gagn, ökade. Dispens gavs för avverkning och utförsel av vindfallen som ansågs utgöra risk för besökare och grannfastigheter.

År 2010 hittades den första delen till ett skeppsvrak som ligger förlist i Skeppshamnsviken. Under 2014 och 2015 har skeppet undersökts av marinarkeoologer som kunnat datera det till 1600-talet. Intresset från media och allmänheten har varit stor.

Fortifikationsverket erbjöd Timrå kommun förvärv av Åkerö 3:17, inkluderande Åstholmen, Leskäret och stugområdet i Storhamn, år 2011 vilket avböjdes med anledning av att Naturvårdsverket som annars skulle överta fastigheten inte emotsätter sig att fastigheten på sikt införlivas i Åstöns naturreservat.

Ett nytt reservatsförslag gick ut på samråd under 2015 där Åstholmen och Leskäret föreslogs bli en del av reservatet. Upphävning av reservatet föreslogs för två delområden vid Skeppshamn och vid Lotstornet. Efter samrådet beslöt Timrå kommun att inte gå vidare med detta förslag. Ett nytt förslag gick ut på samråd i januari 2016 där de befintliga gränserna bibehölls men med nya uppdaterade föreskrifter och en ny skötselplan.

Bilagor

Bilaga 1- Beslutskarta med delområden för utveckling av friluftsliv och besöksnäring

Bilaga 2 - Karta med bilvägar, transportvägar, leder och stigar

Bilaga 3 – Naturtyper och skötselområden

Bilaga 4 - Beskrivning av skogsområden inom reservatet och på Åstholmen

Bilaga 5 – Reservatsbeslut från år 2000